सञ्चत् पिनद्धवान्, अभ्यपूजयत् स्तुतवानिति" विष्टतिः। "ततः कृतार्थानां परिणामक्रमसमाप्तिर्गुणानाम्।" सू०

"तस्य धर्ममेघस्योदयात् कृतार्थानां गुणानां परिणामक्रमः परिसमाप्यते नहि कृतभोगापवर्गाः परिसमाप्तक्रमाः क्षणमप्यवस्थातुमुत्सहन्ते।" भा०

"ननु धर्ममेघस्य परा काष्ठा ज्ञानप्रसादमात्रं परं वैराग्यं समूलघातमपहन्तु व्युत्थानसमाधिः संस्कारान् सक्लेशकर्माशयान्, गुणास्तु स्वतएव विकारकरणशीलाः कथात्रादृश्यमपि पुरुषं प्रति देहेन्द्रियादि नारभन्ते इत्यत आह। ततो—गुणानाम्। शीलमिदं गुणानां यं प्रति कृतार्थास्तं प्रति न प्रवर्त्तन्ते इति भावः" विष्टतिः। [शब्दच०।

धर्म्मयु त्रि० धर्म+अस्त्यर्थे बा०यु। धर्मविशिष्टे धार्मिके

धर्म्मयुग न० धर्मप्रधानं युगं शाक० त०। सत्ययुगे "नात्रैर्थं धार्मिकस्तस्य स हि धर्मयुगेऽभवत्" हरिवं० १२अ०। (सः शकपुत्रो बाहुः)।

धर्म्मयुज् त्रि० धर्मेण युज्यते युज—कर्मणि क्विप्। १धर्मयुक्ते २न्यायार्जितद्रव्ये न०। "दाता प्रतिग्रहीता च श्रद्धा देयञ्च धर्मयुक्। देशकालौ च दानानामङ्गान्येतानि षड्विदुः" देवलः। "धर्मयुक् न्यायार्जितद्रव्यम्" गुद्धित० रघु० तथाच विष्णुध० "देशे काले तथा पात्रे धर्मं न्यायागतं तथा। यद्दत्तं ब्राह्मणश्रेष्ठास्तदनन्तं तत् प्रकीर्त्तितम्"

धर्म्मयूप पु० धर्मस्य यूप इव। विष्णौ। "धर्मयूपो महामखः" विष्णुस०। "यूपे पशुवत् भगवत्समाराधनात्मका धर्मास्तत्र बध्यन्तेऽतो धर्माणां यूपः" भा० यथा यूपः पशूनां नियोजनस्थानमेवं विष्णुः स्वसमाराधनात्मकानां धर्माणां स्थानमित्यर्थः।

धर्म्मरत्न न० जीमूतवाहनकृते स्मृतिनिबन्धभेदे।

धर्म्मरथ पु० सगरन्दपुत्रभेदे स च कपिलमुनिनेत्राग्निदग्धावशेषितानां वंशकराणां चतुर्णां मध्ये एकतमः। यथाह हरिवं० १३ अ०। "स धर्मविजयी राजा विजित्येमां वसुन्धराम्। अश्वं प्रचारयामास वाजिमेधाय दीक्षितः। तस्य चारयतः सोऽश्वः समुद्रे पूर्वदक्षिणे। वेलासमीपेऽप्रकृतो भूमिञ्चैव प्रवेशितः। तं तं देशं तदा तस्यैः खानयामास मार्गयः। आसीदुत्तं तदा तत्र खन्यमाने महार्णवे। नमादिदेवं पुरुषं हरिं कृष्णं प्रजापतिम्। विष्णुं कपिलरूपेण शयानं पुरुषोत्तमम्। तस्य चक्षुः समुत्थेन तेजसा प्रतिबुध्यतः। दग्धास्ते वै महाराज चत्वारस्त्वशेषिताः। यर्हकेतुः सुकेतुश्च तथा धर्मरथो नृपः। शूरः पञ्चजनो नाम तस्य वंशकरा नृप। प्रादाच्च तस्मै भगवान् हरिर्नारायणो वरम्। अक्षयं वंशमिक्ष्वाको! कीर्त्तिञ्चाप्यनिवर्त्तिनीम्। पुत्रं समुद्रञ्च विभुः स्वर्गं वासन्तथाऽक्षयम्। पुत्राणां चाक्षयान् लोकान् तस्य ये चक्षुषा हताः। समुद्रश्चार्घमादाय ववन्दे तं महीपतिम्। सागरत्वञ्च लेभे स कर्मणा तेन तस्य वै। तञ्चाश्वमेधिकं सोऽश्वं समुद्रादुपलब्धान्। आजह्राराश्वमेधानां शतं स सुमहायशाः। पुत्राणाञ्च सहस्राणि षष्टिस्तस्येति नः श्रुतम्।"

२अनुवंश्यस्य दिविरथस्य पुत्रभेदे च। "स्वनमानोऽङ्गदो जज्ञे तस्माद्दिविरथस्ततः। सुतो धर्मरथो यस्य जज्ञे चित्ररथोऽप्रजः" रोमपाद इति ख्यातः भाग० ९।२३।२

धर्म्मराज् पु० धर्मेण राजते राज—क्विप्। १यमे "सोऽग्निर्भवति वायुश्च सोऽर्कः सोमश्च धर्मराट्" मनुः। २धर्मेण राजमाने धार्मिके त्रि०। "अथोपविष्टं शयने गौतमं धर्मराट् तदा" भा० शा० १७०अ०। धर्मराट् इति नाडीजङ्घस्य विशेषणम्।

धर्म्मराज पु० धर्मेण राजते राज—अच् ६त०। धर्माणां राजा ईश्वरो वा टच्समा०। १जिने २यमे च अमरः। ३नृपे ४युधिष्ठिरे च शब्दरत्ना०। तत्र जिनस्य अहिंसारूपपरमधर्मेण राजनात् तथात्वं यमस्य च तथात्वमुक्तम् भा० व० २९६ अ०। "विवस्वतस्त्वं तनयः प्रतापवांस्ततो हि वैवस्वत उच्यसे बुधैः। समेन धर्मेण चरन्ति नरः प्रजास्ततस्त्वमेवेश्वर धर्मराजता" "तथेत्युक्त्वा तु तं पार्थं सुक्त्वा वैवस्वतो यमः। धर्मराजः प्रहृष्टात्मा सावित्रीमिदमब्रवीत्" तथात्वञ्च "इन्द्रानलयमार्काणामग्नेश्च वरुणस्य च। चन्द्रवित्तेशयोश्चैव मात्रा विहृत्य शाश्वतीः। यस्मादेषां सुरेन्द्राणां मात्राभ्यो निर्मिता नृपाः मनुना यममात्रातो निर्माणस्योक्तेः धर्मराजवद् अधर्मरतानां नराणां नियमनाद्वा तथात्वम् बोध्यम्। युधिष्ठिरस्य धर्मप्रधानत्वात् तथात्वम्। "सहायमध्वरधुरां धर्मराजो विवस्वते" माघः समासान्तविधेरनित्यत्वात् क्वचिदार्षे न टच्समा०। "जयाशीर्भिश्च तं विप्रो धर्मराजानमार्चयन्" भा० स० ५ अ०।

धर्म्मराट् त्रि० धर्मं राति ददाति रा—तृच्। १धर्मदातरि स्त्रियां ङीप् सा च २चम्पु "यापो देव्य कृमीणां विम्बरात्रो